

Ježíšův život, jeho rozhovor s matkou a setkání se dvěma Esejskými

Rudolf Steiner

Na základě určitých povinností, které jsou člověku ukládány z duchovního světa, pro mne vyplynula nutnost, abych v poslední době vyhledal některé skutečnosti týkající se života Ježíše Krista. Víte, že bádáním v takzvané kronice Akáša je možné získat přístup k událostem, které se v minulosti odehrály. Pokusil jsem se tedy získat přístup k nejdůležitější události ve vývoji Země, k události, která souvisí s mystériem na Golgotě. Ukázala se přitom řada věcí, jež mohou doplnit výklad spíše duchovně- vědeckého rázu, který jsem vám při různých příležitostech podal o mystériu na Golgotě. To co nyní vyplynulo z bádání v kronice Akáša, je jiného charakteru; je to, můžeme říci, více konkrétní soubor skutečností, týkajících se života Ježíše Krista. Můžeme doufat, že tyto skutečnosti se během času spojí v něco na způsob Pátého evangelia, a příští večer na pobožce budeme mluvit o tom, proč je právě v naší době nutné vyzvednout z okultních pramenů to, co lze v jistém ohledu označit za Páté evangelium.

Dnes bych chtěl uvést nejprve jednotlivá vyprávění, jež se týkají mládí Ježíše Nazaretského a jež mají vyvrcholit v důležitém rozhovoru, který Ježíš vedl se svou nevlastní matkou, respektive pěstounkou. Mnohé z toho, o čem budeme mluvit jako o Pátém evangeliu, už některým z vás slečna Stindeová sdělila; kvůli souvislosti se však budu muset krátce zmínit i o věcech, které už někteří z vás slyšeli.

Dnes bych chtěl začít vyprávěním události, kterou jsem vám směl již mnohokrát charakterizovat, události, při níž došlo k přechodu Zarathuštrova Já do tělesných schrán onoho chlapce Ježíše, který pochází z náthanské linie rodu Davidova. Chci se krátce zmínit o tom, že podle bádání v kronice Akáša se zhruba ve stejnou dobu narodili dva chlapci Ježíšové. Jeden se narodil z toho, co můžeme nazývat šalomounskou linií rodu Davidova, druhý z náthanské linie rodu Davidova. Tito chlapci byli po celé své dětství velmi rozdílní. V těle, které pocházelo ze šalomounské linie rodu Davidova, se nacházelo totéž Já, které kdysi chodilo po zemi jako Zarathuštra, a toto Já pokročilo k duchu, který ovšem, jak už to v takových případech bývá, působil v prvních dvanácti letech dětsky, ukázal se však být nadaný těmi nejvyššími schopnostmi. Byl to duch, který se s velkou rychlostí učil všemu, co až do oné epochy vzniklo v kulturním vývoji lidstva. Tohoto chlapce z šalomounské linie rodu Davidova bychom podle toho, co vyplývá z bádání v kronice Akáša, nazvali chlapcem s nejvyšším nadáním. Druhého chlapce z náthanské linie takovýmito přívlasky opatřit nemůžeme. V podstatě byl takový, že bychom ho označili za nenadaného s ohledem na všechno, čemu se lze naučit prostřednictvím výtvarných, vědeckých, lidských pozemských věd a umění. Dokonce měl značný odpor k tomu, aby se naučil vůbec něčemu z věcí, kterých lidstvo dosáhlo. Zato však tento chlapec projevoval nejhlubší geniálnost srdce; již v nejranějším chlapeckém věku vyzařoval nejvřelejší lásku, jakou si lze představit, a přijímal všechny lidské pozemské pojmy, které mohou vést k rozvinutí života v lásce.

Víme již také, že když bylo oběma chlapcům asi dvanáct let, vyšlo Zarathuštrovo Já, tak jak se to v okultních pochodech pozemského vývoje lidstva tu a tam stává, z těla (jež potom odumřelo) Ježíše ze šalomounské linie a přešlo do tělesných schrán druhého chlapce Ježíše. Lukášovo evangelium to naznačuje tím, že vypráví, jak potom tento chlapec Ježíš seděl mezi zákoníky a dával jim odpovědi budící úžas a jak ho jeho rodiče sotva poznali. A tak od dvanáctého roku vyrůstá tento chlapec Ježíš s geniálností srdce, jako by v sobě spojoval sumu všech lidských nadání týkajících se citu a mysli; tento Ježíš se spojil se Zarathuštrovým Já, tehdy ovšem ještě nevěděl, co se s ním stalo - že to bylo Zarathuštrovo Já, které opustilo tělo šalomounského Ježíše, vstoupilo do něj a působil v jeho tělesných schránkách, takže se oba prvky pozvolna v nejvyšší dokonalosti pronikaly.

Víme také, že vlastní matka náthanského Ježíše záhy zemřela, stejně jako otec šalomounského Ježíše, a víme, že obě rodiny, v nichž chlapci Ježíšové přišli na svět, se spojily v jednu, takže

náthanský Ježíš dostal z druhé rodiny sourozence a vlastní matka šalomounského Ježíše se stala jeho nevlastní matkou, tedy pěstounkou. V této rodině nyní v Nazaretu vyrůstal. Neobyčejné nadání, které projevil, když v chrámu dával zákoníkům ony velkolepé odpovědi, které všechny uváděly v úžas, toto nadání se dále stupňovalo. Bylo to něco úžasného, co se v duši tohoto náthanského Ježíše, v němž žilo Zarathuštrovo Já, odehrávalo od jeho dvanácti zhruba do osmnácti let. Jako by z velkých hlubin jeho duševního života stoupalo něco, co by jiný člověk tehdejší doby býval nemohl prožít; uplatňovala se v něm nesmírná zralost duchovního úsudku vedle hluboké původnosti jeho duševních schopností. K úžasu jeho okolí promlouval k jeho duši z duchovních oblastí stále zřetelněji onen mocný božský hlas, který se v hebrejských tajných naukách nazýval velkou Bat kol. Stoupalo to jako vnitřní, podivuhodné osvětlení.

A tak došlo k tomu, že již v mládí si Ježíš Nazaretský mohl smutně říci: Co se stalo z hebrejského lidstva od těch dob, kdy naslouchalo starým prorokům, oněm starým prorokům, kteří dosud sami prostřednictvím svých inspirací a intuicí získávali z vyšších světů duchovní tajemství? - A tehdy Ježíš Nazaretský díky vnitřnímu osvětlení pochopil, že tu kdysi bývala intenzivní komunikace mezi starými hebrejskými proroky a božsky-duchovními mocnostmi, že starým prorokům se skrze posvátně vážný hlas velké Bat kol vyjevovala ta největší tajemství. Ale časy se změnily do současnosti, v níž tenkrát žil Ježíš Nazaretský. Byli tu učenci, zákoníci, také proroci, kteří dokázali postihnout jen dozvuky, slabé dozvuky toho, co kdysi jako zjevení velcí proroci dostávali. Ale všechno, čeho mohlo být v současnosti dosaženo, bylo jen stínem dávných nauk. Co bylo ve spisech uchováváno jako tradice, u toho cítil Ježíš - který to nyní získával skrze svou bezprostřední vnitřní inspiraci, skrze světlo, které v něm den ode dne více zářilo - že to sice je tady, ale že současnost už není schopná tomu porozumět. Jeho život v těchto inspiracích byl velkolepý.

Je to nesmírně silný dojem, který člověk získá, když svůj duchovní zrak namíří na toto místo ve vývoji Země, když spatří, jak to, co bylo v pradávných dobách zjevováno prorokům, víc a víc září v duši Ježíše Nazaretského a jak osaměle zde stojí v lidstvu, které nemělo porozumění pro to, co prožíval. A musel si říci: I kdyby velká Bat kol hlasitě a slyšitelně promlouvala z nebes, není tu nikdo, kdo by jí mohl porozumět. - To jako nesmírná bolest dolehlo na jeho duši.

Vidíme tedy, jak tento chlapec dorůstá do jinošského věku. Týden po týdnu se v něm vynořovaly nové poznatky, každý nový poznatek se v něm však pojil se stále se zvyšujícím utrpením, s hlubokou, hlubokou bolestí z toho, co lidstvo ztratilo, zapomnělo, čemu už nedokázalo porozumět. Celý sestup lidstva doléhal na duši Ježíše Nazaretského. Člověk poznává leccos z bolesti a utrpení, které lidé na světě vytrpěli, obrátí-li duchovní pohled na evoluci lidstva; avšak nesmírně působivý je dojem, který získáme z duše, jež z ryzího soucitu s lidstvem cítila tu nejvýše vystupňovanou bolest, tu nejkoncentrovanější bolest z úpadku lidstva, z toho, co už lidstvo nebylo schopné přijmout, když mu to bylo z duchovních světů dáváno.

Tato bolest se stupňovala o to víc, že v celém okolí Ježíše Nazaretského mezi jeho dvanáctým a osmnáctým rokem života nebyl nikdo, s kým by o tom býval mohl jakkoli mluvit. Dokonce ani nejlepší žáci takových velkých učenců, jako byl Hillel, nerozuměli té velké skutečnosti, která se vyjevovala v duši Ježíše Nazaretského. Byl sám se svými zjeveními a sám se svou nekonečnou bolestí, zahrnující v bezmezném soucitu celé lidstvo. Především tuto duševní náladu Ježíše Nazaretského bych vám chtěl charakterizovat.

Zatímco to vše vnitřně prožíval, zatímco se v jeho nitru odehrávaly velkolepé děje, pracoval navenek skromně v řemesle svého otce, tedy v řemesle truhlářském či tesařském. A tak dospěl až do svého osmnáctého roku. Potom měl z vůle rodiny podniknout cestu po světě, jít od místa k místu, aby tam vždycky nějaký čas pracoval. A tak to také udělal. Tím se dostáváme ke druhé epoše Ježíšova mládí, která trvala zhruba od jeho osmnácti do čtyřiaadvaceti let.

Ježíš přišel na různá místa, v Palestině i mimo ni. Dostal se do různých pohanských krajů a již tehdy vyhledával židy i pohany. V jeho osobnosti bylo možné postřehnout jednu zvláštnost, která bude vždycky patřit k tomu nejpoučnějšímu, pokusíme-li se vybadat tajemství lidských hlubin: bylo možné postřehnout, že nesmírná bolest, kterou prožil ve své duši, se proměnila v nesmírnou lásku, jak se to u bolesti často stává, je-li nezištná; v lásku, která působí nejen slovy, ale již jen pouhou přítomností. Když vstoupil do rodiny, v jejímž středu měl pracovat, pak lidé podle způsobu, jakým vystupoval, podle způsobu, jaký prostě byl, věděli, že z této duše vychází ta největší láska, jaká jen může z člověka vycházet; láska, která všechny blažila, v jejíž atmosféře chtěli žít všichni, kdo ji poznali. A tato láska byla proměněnou bolestí, byla metamorfózou bolesti.

Udalo se mnohé, co u lidí, v jejichž středu žil, vyvolávalo dojem, že mají co dělat s člověkem, jaký dosud nikdy nechodil po zemi. Přes den Ježíš pracoval; večer se pak na místech, kde pracoval, shromáždily rodiny a on byl mezi nimi. Všechno, co mohlo z jeho lásky vyzařovat, žilo v takových rodinách. Lidé věřili, že před sebou mají víc než pouhého člověka, když promlouval svá prostá slova, která však byla prostoupena tím, co prožil od svého dvanáctého do osmnáctého roku života.

A potom, když opět odešel z tohoto místa, potom to bylo v těchto rodinách, když se sesedly, jako by ho stále cítily mezi sebou, jako by vůbec neodešel. Lidé stále ještě cítili jeho přítomnost. A mnohokrát se dokonce stalo, že všichni společně měli reálné vidění, kdy zatímco mluvili o tom, co říkal, zatímco vnitřně plesali v tom, co dosud cítili z jeho přítomnosti, uviděli, jak vstupuje dveřmi a sedá si k nim, vnímali jeho milou přítomnost a slyšeli ho mluvit. Nebyl tu ve fyzické přítomnosti, ale bylo tu všem společné vidění.

Tak se v mnoha krajích pozvolna vytvářela pospolitost mezi Ježíšem Nazaretským a lidmi, s nimiž během těch let přišel do styku. A všude se vyprávělo o muži velké lásky. Leccos z toho, co stálo ve svátých spisech, vztahovali na něj. Těm spisům sice lidé nerozuměli a ani jemu svým rozumem příliš nerozuměli, avšak v srdcích cítili o to vroucněji jeho lásku, tu neobyčejnost jeho přítomnosti a jeho působení. Ježíš Nazaretský přicházel nejen do hebrejských, ale i do pohanských krajů, i mimo Palestinu. Jeho cesta ho kupodivu zavedla i do takových pohanských kraje, kde pohanské nauky podléhaly úpadku. Poznal nejedno pohanské místo, jehož dávné svatyně byly zpustlé.

A tu přišel jednoho dne na místo, které zvláště utrpělo úpadkem starých pohanských svatyní, starého pohanského kněžství. Pohanská kultovní místa byla vnějším odrazem toho, co bylo tu či onde pěstováno v mystériích. Obřady v těchto svatyních byly obrazem mysteriálních tajemství. To vše ale podleho úpadku a v mnoha krajích byla tato místa zpustlá. Tehdy přišel Ježíš Nazaretský k jedné svatyni, kde i vnější stavby podlely rozpadu z důvodu, který neznal. Já dnes zatím nevím, na kterém místě tato svatyně byla. Bohužel nebylo možné zjistit v kronice Akáša přesné jméno a polohu tohoto místa; z nějakého důvodu je dojem místa, abych tak řekl, rozmazán na mapě Země. To co vám vyprávím, je, jak se domnívám, odpozorováno naprosto správně, jen není možné, abych uvedl místo; z nějakého důvodu ho nelze najít.

Bylo to však pohanské místo, zpustlá svatyně, a kolem dokola byl smutný a nemocný lid, obtížený všelijakými nemocemi a strastmi. A protože byl obtížen těmito nemocemi a strastmi, odešli od něj kněží, uprchli pryč. Svatyně zpustla. Lid se cítil nešťastný, protože ho opustili jeho kněží. Vládla tu nesmírná bída, když Ježíš přišel na toto pohanské kultovní místo. Když se blížil, všimli si ho někteří lidé a hned se mezi nimi jako požár šířila zvěst: Přichází člověk, který nám může pomoci! - Neboť skrze sílu lásky, která z něj vyzařovala, skrze sílu, která se již stala posvěcující láskou, měli lidé pocit, jako by přicházel někdo neobyčejný, jako by jim samo nebe zase posílalo kněze jejich kultu. A sbíhali se ve velkých zástupech a doufali, že zase bude obnoven jejich kult.

Ježíš Nazaretský neměl v úmyslu vykonávat tento pohanský kult, což je pochopitelné; když se však na ně podíval svým pohledem vystupňovaným mezitím až k určité jasnozřivosti, pohledem, který se zrodil z bolesti a z lásky, poznal něco z podstaty úpadku pohanství. A pochopil následující věc: V pradávnych dobách, kdy ještě sloužili a oběti přinášeli dobří kněží, tenkrát se v těchto svatyních skláněly k pohanským obětím a obřadům dobré duchovní bytosti ze sféry vyšších hierarchií. Postupně však - to v tu chvíli pochopil - podleho pohanství úpadku. Zatímco dříve byly na obětní oltáře sesílány proudy milosrdenství a milosti dobrých bohů uctívaných pohany a spojovaly se s oběťmi, nyní sestupovali démoni, vyslanci Ahrimana a Lucifera. Ty spatřil mezi lidem a poznal, že tyto démonické bytosti byly příčinou zlých nemocí zuřících mezi lidmi, jichž se mu v tu chvíli v hloubi duše zželelo.

A když si uvědomil tyto tajuplné souvislosti, když poznal tajemství upadajícího pohanství, padl jako bez života. To strašlivě zapůsobilo na lid, který věřil, že přišel kněz seslaný nebesy. Nyní ho viděli padnout na zem a prchli, vyděšeně prchli z místa, k němuž se před malou chvílí hrnuli. S posledním pohledem, který ještě ve svém obvyklém vědomí vrhl na prchající lidi, spatřil Ježíš Nazaretský prchat s lidmi i démony; jiní démoni ho však stále ještě obklopovali. Potom jeho všední vědomí ustoupilo a on se cítil jako vytržený do vyššího duchovního světa, z něhož kdysi přicházelo požehnání milosti od pohanských bohů, kteří se spojovali s oběťmi. A tak, jak jindy slyšával hlas velké Bat kol, uslyšel nyní tóny z božsky-duchovních říší, z oněch hierarchií, k nimž patřili ti dobří pohanští bohové. A ve svém vytržení uslyšel pradávne lidské zjevení.

Co uslyšel, to jsem se pokusil shrnout v německém jazyce, nakolik to bylo možné reprodukovat. A je charakteristické, že jsem tato slova mohl poprvé sdělit při položení základního kamene naší stavby v Dornachu. Je to jako obrácený křesťanský Otčenáš, který měl pak teprve mnohem později Ježíš sám známým způsobem zvěstovat. Nyní to však na něj působilo tak, jak to kdysi před započítím vývoje Země mohlo být zvěstováno v podobě kosmického Otčenáše. A takto to zní, převede-li se to do německého jazyka:

Amen!

Vládou zla,

svědkové uvolňujícího se jáství.

Jinými zaviněná vina vlastního ega je prožívána ve chlebě vezdejším, v němž nevládne vůle nebes.

Neboť člověk se odloučil od Vašeho království a zapomněl Vaše jméno,

Otcové na nebesích.

Co k němu takto promlouvalo z oblastí, z nichž kdysi působili bohové pohanů, bylo pro něj jako obrovské, velkolepé zjevení. Tato slova, která zněla zprvu jednoduše, obsahují vskutku tajemství veškerého vtělení lidstva ve fyzicko-pozemské tělesnosti, jeho spojení s fyzickou tělesností Země. Takové tajemství obsahují tato slova. A člověk víc a víc - jak jsem se sám přesvědčil krok za krokem následující meditací - prožívá, jaké nesmírné hloubky jsou obsaženy v těchto slovech. Mohli bychom říci, že celé prastaré pohanské nebe, které se v tomto tajemství zrodu lidstva vyslovilo jako v kosmickém Otčenáši, tenkrát působilo na padlého Ježíše, nacházejícího se ve stavu vytržení.

A když opět přišel k sobě, spatřil ještě poslední prchající démony, kteří nastoupili na místo starých dobrých pohanských bohů, a v dálce viděl prchat lid. A k bolesti, kterou pocítil při zjeveních velké Bat kol, pro něž lidstvo již nebylo zralé, přibyla nyní druhá bolest, když musel poznat, že také to, co kdysi promlouvalo k pohanům, to, co bylo pro pohany božsky-duchovním zjevením, podléhá zániku. I kdyby dnes zazněly všechny hlasy nebes: lidstvo by nemělo schopnost uslyšet je. - To si musel říci.

Je to nesmírně působivý dojem, vidíme-li, kolik bylo nutné bolesti, jež musela být soustředěna v jedné lidské duši, aby mohlo být připraveno mystérium na Golgotě. Je to nesmírně působivý dojem, poznáme-li, jaká bolest musela vplynout do impulsu, který nazýváme impulzem Kristovým pro pokračující vývoj Země. Tak Ježíš poznal také podstatu pohanství a podstatu jeho úpadku.

Když mu bylo asi čtyřicet let, vydal se domů; bylo to zhruba ve stejné době, kdy zemřel jeho vlastní otec. Nyní osaměl se svými sourozenci (všichni byli jeho nevlastními sourozenci) a se svou nevlastní matkou. A tu nastalo něco zvláštního: pozvolna se víc a víc rozhořovala láska a porozumění jeho matky, zatímco sourozenci mu nerozuměli. V jeho matce vzcházelo něco jako génus srdce. Svým citem dokázala osamělému Ježíši, který v sobě nesl utrpení lidstva, pozvolna (byť i jen značně pozvolna) porozumět, zatímco jeho bratři porozumění nenašli.

Ježíš však měl poznat ještě něco jiného, a to společenství, které mu ukázalo, abych tak řekl, třetí aspekt úpadku lidstva. Měl poznat společenství Esejských. Toto společenství, které mělo hlavní sídlo u Mrtvého moře, bylo tenkrát ve světě velmi rozšířené. Byl to přísný, do sebe uzavřený řád, který se prostřednictvím jistého uspořádaného života plného odříkání snažil opět vystoupit ke stupňům, z nichž lidstvo při svém úpadku sestoupilo; pomocí duševních cvičení se dostat do oněch výšin duše, kde by bylo možné opět něco uslyšet - nezáleží na tom, zda to budeme v židovském smyslu nazývat velkou Bat kol nebo starým zjevením v pohanském smyslu. Esejští toho chtěli dosáhnout pomocí přísného duševního výcviku a uzavřenosti vůči tomu, co jinak provádělo lidstvo.

To, oč usilovali, přitahovalo mnoho lidí. Měli všelijaké usedlosti daleko po kraji. Kdo se chtěl stát Esejským, musel všechno, co zdědil nebo ještě zdědit mohl, předat do společného vlastnictví. Nikdo si žádný majetek nesměl ponechat pro sebe. Mnoho Esejských mělo někde nějaký dům nebo venkovský statek, který odkázali svému řádu. Ten tak měl své pobočky rozptýlené po všech předoasijských krajích, zejména v Palestině a také v Nazaretu. Všechno muselo být společným majetkem. Řád Esejských konal velké dobrodiní. Nikdo nevlastnil nic pro sebe. Každý směl ze společného majetku dát každému, koho považoval za chudého nebo potřebného. Duševními cvičeními dospívali Esejští k určité léčivé schopnosti, která působila nesmírně blahodárně. Měli jednu zásadu, která by dnes nebyla možná, která však byla tenkrát přísně dodržována: každý mohl ze společného

majetku podporovat lidi, kteří podle něho potřebovali podporu, nikdy však své příbuzné. Musel se odpoutat od všech smyslových pout, které souvisely s vnějším světem.

Ježíš Nazaretský, stejně jako Jan, s nímž se u Esejských letmo seznámil, se ve skutečnosti nestal Esejským; ale kvůli oné nesmírnosti, která se skrývala v jeho duši, k němu v řádu chovali velkou důvěru. Hovořili s ním o mnoha záležitostech, které jinak byly vyhrazeny jen příslušníkům vyšších stupňů, s důvěrou vyvolanou tím, jak působila jeho duše. Ježíš Nazaretský tak poznával, jak Esejští strnou cestou opět stoupají k výšinám, z nichž lidé sestoupili. Mnohokrát se mu tak zdálo, že si může říci: Ano, ještě jsou mezi námi lidé, kteří opět vystupují k tomu, co bylo lidstvu kdysi v pradávných dobách zjevováno, čemu však dnes lidstvo obecně již nerozumí.

Jednou, poté co měl ve společenství Esejských právě významný rozhovor o světových tajemstvích, zažil něco, co na něj nesmírně hluboce zapůsobilo. Když vycházel branou, spatřil ve vidění dvě postavy. Poznal v nich Ahrimana a Lucifera a viděl, jak prchají od bran Esejských. V tu chvíli věděl, že prchají k ostatnímu lidstvu. Takový pohled se mu nyní naskýtal častěji. Esejští měli takový obyčej, že nesměli projít obvyklými branami města nebo domu tehdejší doby, pokud byly nějakým způsobem vyzdobeny obrazy. Před takovými branami se zase museli obrátit. Jelikož však bylo Esejských hodně - tenkrát žilo v Palestině tolik Esejských, kolik farizejů - bral se na ně ohled a stavěly se pro ně zvláštní, úplně prosté brány. Esejští tedy nesměli projít branou, která na sobě měla nějaká vyobrazení. To souviselo s celým jejich duševním vývojem. Proto tedy ve městech existovaly zvláštní brány pro Esejské.

Ježíš Nazaretský takovými branami mnohokrát procházel. Vždycky přitom viděl, jak se od nich vzdalují Lucifer a Ahriman - způsobem zvláště hrozivým pro lidstvo. Podívejte, když takové věci poznáme teoreticky, jistě na nás udělají dojem; pokud je však poznáme tak, jak je můžeme poznat pohledem do kroniky Akáša, pokud skutečně spatříme postavy Lucifera a Ahrimana za podmínek, za jakých je spatřil Ježíš Nazaretský, pak to na nás zapůsobí dojmem ještě úplně jiným. Pak začneme nejen pouhým intelektem, pouhým rozumem, nýbrž celou duší chápat tajemství, která pak nejen známe, ale která jsme prožili, s nimiž jsme se ztotožnili.

Mohu jen ubohými, nedostatečnými slovy vyjádřit to, co nyní jako třetí velká bolest dolehlo na Ježíšovu duši: Ježíš poznal, že v jeho době bylo sice pro některé jedince možné, aby se vydělili a dosáhli nejvyššího poznání, ale jen tehdy, pokud ostatní lidstvo bude tím více odděleno od veškerého vývoje duše. Na úkor ostatního lidstva usilují tito lidé - to si tehdy řekl - o zdokonalení své duše, a protože usilují o vývoj, při němž nemají Lucifer a Ahriman přístup k jejich duši, musí Lucifer a Ahriman prchnout. Jakmile se však tito jednotlivci dostávají z jejich vlivu, prchají Lucifer a Ahriman k ostatním lidem. Ti jsou pak o to více uvrhováni do dekadence, čím výše takoví lidé vystoupí ve svém vydělení.

To byl ovšem pro Ježíše Nazaretského, který cítil nedílný soucit se všemi lidmi, strašlivý dojem; Ježíš nemohl vnímat, že jednotlivci stoupají ve svém duševním vývoji na úkor obecného lidstva, a nepocítovat přitom tu nejhlubší bolest. Tak se v něm utvářela představa, jak Lucifer a Ahriman získávají v obecném lidstvu čím dál větší moc právě tím, že někteří z lidí chtějí být čistí, že chtějí být Esejskými. To byla třetí velká bolest, dokonce bolest nejstrašnější; neboť nyní se v jeho duši občas rozlévalo jisté zoufalství nad osudem pozemského lidstva. Tajemství osudu pozemského lidstva na něj strašlivě dolehlo. Ježíš Nazaretský nesl tento osud světa soustředěný ve své vlastní duši.

A tak se stalo v jeho devětatřicátém, třicátém roce života, poté co jeho matka, tedy jeho nevlastní matka, si vůči němu získávala větší a větší porozumění, že jednou, když měli oba vzájemný pocit, že si jejich duše mohou rozumět, zapředel Ježíš rozhovor s touto nevlastní matkou - rozhovor, který byl nesmírně významný pro vývoj lidstva. Teď, během tohoto rozhovoru, si Ježíš Nazaretský uvědomil, že skutečně může do srdce nevlastní matky vlévat to, co prožil od svých dvanácti let. Nyní mohl zvolna vyjádřit slovy to, co prodělal. A to také učinil. Vyprávěl jí, co cítil v souvislosti s úpadkem židovství a pohanství, v souvislosti s Esejskými a jejich vydělením se od ostatních lidí. A bylo tomu tak, že tato slova, která z Ježíšovy duše přecházela do duše jeho nevlastní matky, nepůsobila jako obyčejná slova, ale tak, jako by každému ze svých slov mohl dát něco z veškeré síly své duše. Jeho slova byla okřídlená tím, co vytrpěl, láskou a svatostí duše, v níž se bezprostředně proměnilo jeho utrpení. On sám byl spojen s tímto svým utrpením, se svou láskou, a na křídlech jeho slov tak něco z něj samotného přecházelo do srdce, do duše jeho nevlastní matky.

A potom, když vyprávěl o všem, co zažil, řekl ještě něco, co mu jako poznání vytanulo a co bych nyní chtěl shrnout do slov, která jsme získali v duchovní vědě. To co Ježíš Nazaretský řekl své nevlastní matce, tak bude ovšem řečeno věrně jen co do smyslu, slova však budu volit tak, abyste jim mohli porozumět snadněji, než kdybych se v německém jazyce neuměle pokoušel vyslovit to, co se mi ukázalo v obrazech kroniky Akáša.

Ježíš Nazaretský vyprávěl své nevlastní matce o tom, jak při vši té bolesti poznal tajemství vývoje lidstva, jak se lidstvo vyvíjelo. A tak jí řekl: Poznal jsem, že lidstvo kdysi prodělalo prastarou epochu, v níž nevědomky přijímalo ve své nejsvěžejší dětské síle ty nejvyšší moudrosti. - Těmito slovy naznačoval to, co v duchovní vědě označujeme jako první poatlantskou kulturní epochu, kdy svatí říšiové dávného indického národa mohli lidstvu předkládat svá nesmírná, velkolepá moudra. Avšak tato moudra viděl Ježíš Nazaretský tak, že si mohl říci: Jak byla tato moudra svátých říšiů přijímána, jaké síly působily v jejich duších a v celém pradávnm indickém národu? Byly to síly, které jinak vládou jen v dětství, mezi narozením a sedmým rokem života, a které pak pro jednotlivého člověka odumírají - tenkrát se však rozlévaly přes všechny lidské věkové stupně. Tím, že síly dětství prostupovaly lidi každého věku, proučila tato pradávnm svátá božská moudra jako zdroj inspirací a intuicí do lidského srdce.

Avšak s touto první epochou lidstva v poatlantské době, kterou označujeme jako staroindickou kulturní epochu a kterou Ježíš Nazaretský v tomto rozhovoru s matkou přirovnal k nejranějšímu dětskému věku, s koncem této epochy skončila i možnost uchovávat si až do pozdního věku síly dětství. Tyto síly zmizely, a lidstvo proto již nebylo schopné přijmout a zachovat si to, co mu kdysi bylo zjeveno. Dále mluvil Ježíš Nazaretský o tom, že následovala epocha, kterou lze přirovnat ke stáří člověka od sedmého do čtrnáctého roku, kdy ovšem síly, které jsou zde jinak jen v období od sedmi do čtrnácti let, prostupovaly veškerý lidský život a lidé je tak prožívali ještě i jako starci. Díky tomu, že i lidé pozdějších věkových stupňů mohli být proniknuti těmito silami, bylo možné dosáhnout v této druhé, praperské epoše moudra, která poznáváme jako moudra Zarathuštrova, která však, jak viděl Ježíš Nazaretský, lidstvo nyní svým nepochopením odmítalo.

Ve třetí epoše, do níž mohl Ježíš zpětně nahlédnout a o níž teď povídal matce, prostupovalo všechny věkové stupně to, co člověk jinak prožívá mezi čtrnáctým a jedenadvacátým rokem, takže lidé ještě ve svých padesáti, šedesáti letech měli síly, které jinak působí jen do jedenadvacátého roku. Díky tomu bylo možné dosáhnout v této třetí epoše oněch významných věd o působení přírody, které tak obdivujeme, když pronikneme do egyptské, do pradávnm chaldejské vědy, když pronikneme do opravdových základů jejich astrologického vědění - onoho hlubokého vědění, které nepojednává jen o Zemi, ale také o vesmírných tajemstvích v jejich účinku na člověka, a kterému pozdější lidstvo dokázalo jen málo porozumět. Ježíš Nazaretský však viděl, že i třetí epocha pominula. Tak jako stárne jednotlivý člověk, řekl si, zestárlo i lidstvo.

Řecká kultura získala prostřednictvím mysterijní moudrosti nesmírně mocné impulzy, které v ní vyvolaly rozkvět filosofického myšlení a umění, ale také přechod do čtvrtého kulturního období, v němž my sami žijeme a které již apeluje na samostatnost člověka a vytváří nové sociální útvary, jež překonávají závislost na starých mystériích. Úpadek starých mystérií začíná vzestupem nových států a jejich vzájemnou rivalitou; je s ním ovšem spojen i prudký intelektuální vzestup. Nyní jsou tu síly, které dokážou pochopit jen to nejmenší, prostupují-li všechny věkové stupně. Žijeme v lidstvu, které už dokáže chápat jenom silami, jež jsou lidstvu vlastní mezi jedenadvacátým a osma- dvacátým rokem života. Až ale pomine toto kulturní období, dosáhne lidstvo svého středního věku; tím bude dosaženo určitého vrcholu, který nebude moci být dále udržován. Bude muset začít, byť i pomalu, sestup. Lidstvo vstoupí do věku, kdy tyto síly začnou odumírat, podobně jako dosáhne člověk ve třicátých letech svého života věku, jímž začne sestup. Sestup celého lidstva začne již v příští epoše, řekl si Ježíš Nazaretský, když jeho duši zaplavila bolest z tohoto budoucího poklesu lidstva. Lidstvo samo, řekl Ježíš, vstoupí do věku, kdy původní síly odumřou. Zatímco však v jednotlivém člověku mohou síly mládí dále působit, u celého lidstva tomu tak být nemůže. Lidstvo musí nevyhnutelně vstoupit do stařeckého věku, nevejdou-li do něj žádné nové síly. Již nyní viděl pozemskou kulturu zpustlou, nevejdou-li do ní žádné mladé síly. Přirozené síly budou vyschlé, až lidstvo vstoupí do věku, který pro jednotlivého člověka plyne od jeho osmadvacátého do pětatřicátého roku. Neotevřou-li se pak žádné nové zdroje, lidstvo předčasně zestárne.

Shrme-li to, řekl Ježíš Nazaretský své matce: Co jen bude s lidstvem, propadne-li osudu jednotlivého člověka? - Před tíhou této otázky cítil Ježíš a s ním i jeho nevlastní matka nezbytnost nového duchovního impulsu. Něco musí přijít, něco, co může přijít jen zvenčí, co v lidstvu samotném není, protože v člověku se po tomto středním věku již nemohou volně rozvíjet nové vnitřně lidské síly, nesouvisející se smyslovým světem. Je nutné očekávat zvenčí něco, co jinak vyrůstá z nitra v době mezi osmadvacátým a pětatřicátým rokem života. A s nesmírnou silou, která se nedá s ničím srovnat, vyvstala v duši Ježíše Nazaretského bolest z toho, že v okolním světě není nic, co by do upadlého lidstva mohlo vlít síly obnovy.

Tak se odvíjel onen rozhovor a s každým slovem jako by do Ježíšovy nevlastní matky proudilo něco z něj samotného. Slova měla křídla a v nich se vyjadřovalo to, že nebyla pouhými slovy, nýbrž že se z tělesnosti Ježíše Nazaretského odpoutalo něco, co bylo jakoby jím samým, co bylo totožné s jeho bolestí a se silou jeho lásky. V tuto chvíli, kdy se odpoutalo jeho Já*, v něm na okamžik procitlo poznání, čím toto Já opravdu je - vědomím vlastního Já jako Já Zarathuštrova. Bylo mu však, jako by ho toto Já opouštělo a nechávalo ho opět samotného, takže byl opět tím - pouze větším, dospělým - kým byl ve svém dvanáctém roce života.

Také s matkou nastala nesmírná proměna. Bádá-li člověk v kronice Akáša, co se tu stalo, přijde na to, že brzy poté, co Ježíš z náthanského rodu dosáhl dvanácti let a zabydlelo se v něm Zarathuštrovo Já, vystoupila duše jeho vlastní matky do duchovních oblastí. Nyní jako duše opět sestoupila a prostoupila Ježíšovu nevlastní matku, která jako by tím omládlá. Ježíšova nevlastní matka, která byla vlastní matkou šalomounského Ježíše, byla nyní produchovněna duší vlastní matky Ježíšovy. Od této chvíle tak po Zemi opět chodila ve fyzickém těle, v těle matky šalomounského Ježíše, duše vlastní matky náthanského Ježíše. On sám však byl jakoby sám se svými třemi těly, všemi těmi zážitky však na nejvyšší míru produchovněnými, sám se svým fyzickým, éterným a astrálním tělem; jeho Já však odešlo. Ovšem v tomto fyzickém, éterném a astrálním těle přebývalo všechno, co pocházelo ze Zarathuštrova Já. Ačkoli Zarathuštrovo Já vystoupilo, všechny jeho dojmy zůstaly. To způsobilo, že v této podivuhodné osobnosti, kterou Ježíš Nazaretský nyní byl, když od něj odešlo Zarathuštrovo Já, bylo něco velmi zvláštního. A to, co v ní teď bylo, to se mi, když jsem v tomto Pátém evangeliu mohl spatřit další průběh, ukázalo tak, jak to nyní vyličím.

Když se odehrál tento rozhovor s matkou, probudilo se v Ježíši Nazaretském, který již v sobě neměl Zarathuštrovo Já, něco jako puzení, jako mocný kosmický pud a tento pud nyní nutil to, co tu z něj bylo, jít na břehy Jordánu za Janem Křtitelem. Na cestě tato zvláštní bytost - neboť to nyní byla zvláštní bytost, bytost, která to nejvyšší lidství, jaké je jinak slučitelné jen s plně vyvinutými čtyřmi lidskými články, nosila po Zemi jen ve třech lidských schránkách, bytost, která se vnitřně cítila jinak než člověk, která však měla navenek lidskou podobu - tato bytost potkala po rozhovoru s matkou, poté co v sobě pocítila puzení vydat se k Jordánu za Janem Křtitelem, dva Esejské, kteří Ježíše dobře znali.

Připadalo jim ovšem zvláštní, co promlouvalo z jeho rysů; přece ho však poznali podle jeho vnější podoby, která se nezměnila a byla jasně patrná. Působil na ně ovšem zvláštním dojmem. V důsledku změny, která se s ním udála, dostaly jeho oči velmi zvláštní výraz. Z těchto očí promlouvalo něco jako vnitřní světlo, které laskavě zářilo, jako ve světle vtělená, nikoli pozemská, nýbrž nebeská lidská láska. Esejští v něm viděli starého známého. Vnímali ho tak, že se nemohli vyhnout Ježíšovu nesmírně laskavému pohledu, až donekonečna vystupňovanému laskavému pohledu, který nyní měl. Pak ale, když se dívali do těchto očí, pocítili něco jako výčitku, která nepřicházela od něj, ale byla jako síla, jež vyvěrala v jejich vlastní duši, zářila do jeho očí a od nich pak zářila zpět, jako mírný měsíční svit, ovšem jako nesmírná výčitka jejich vlastní bytosti, toho, čím byli.

Jen těmito slovy mohu vyličít, co lze konstatovat při pohledu do kroniky Akáša, co tito Esejští spatřili v duši Ježíše Nazaretského, kterou vnímali skrze jeho tělo, tedy skrze jeho fyzické, éterné a astrální tělo, kterou viděli, jak na ně pohlíží, kterou slyšeli. Bylo pro ně těžké vydržet jeho blízkost; neboť působila nekonečná láska, která však jako by pro ně byla zároveň výčitkou. Jeho blízkost pociťovali jako hluboce přitažlivou, zároveň však cítili nutkání zbavit se jí. Jeden z nich se však vzchopil, neboť ho oba znali z mnoha rozhovorů, které s ním vedli, a zeptal se ho: „Kam tě vede tvá cesta, Ježíši Nazaretský?“ Slova, která pak Ježíš pronesl, bych mohl do slov německého jazyka přeložit asi takto: „Tam, kam duše jako ty vaše nechtějí pohlédnout, kde bolest lidstva může naléznout paprsky zapomenutého světla!“

Nerozuměli jeho slovům a uvědomili si, že je nepoznal, že neví, kdo jsou. Z jeho podivného pohledu, který vůbec nebyl jako pohled dívající se na lidi, které zná, z celého jeho chování a ze způsobu, jakým mluvil, si uvědomili, že je nepoznal. A tu se jeden z Esejských ještě jednou vzchopil a pravil: „Ježíši Nazaretský, což nás nepoznáváš?“ A Ježíš odpověděl něco, co mohu reprodukovat jen následujícími slovy německého jazyka: „Co jste to za duše? Kde je váš svět? Proč se halíte do klamných schrán? Proč plane ve vašem nitru oheň, který nebyl zažehnut v domě mého Otce?“ A oni nevěděli, co se děje, co se s ním stalo. Ještě jednou se jeden z Esejských vzchopil a zeptal se: „Ježíši Nazaretský, cožpak nás neznáš?“ A Ježíš odpověděl: „Jste jako zbloudilé ovce; já však jsem byl synem pastýře, kterému jste utekli. Když mě správně poznáte, utečete brzy znovu. Už je tomu tak dávno, co jste ode mě uprchli do světa.“ A oni nevěděli, co si o něm mají myslet.

On pak dále řekl: „Máte na sobě znamení Pokušitele! On svým ohněm učinil vaši vlnu lesklou a zářivou. Vlas této vlny mě bodá do očí!“ A oni cítili, že tato slova jsou ozvěnou jejich vlastní bytosti z jeho bytosti. A Ježíš pak pokračoval: „Pokušitel vás potkal na vašem útěku; pýchou naplnil vaše duše!“ Tu se jeden z Esejských upamatoval, protože pocítil něco známého, a řekl: „Což jsme Pokušitele nevykázali ze dveří? Už nad námi nemá moci.“ Nato pravil Ježíš Nazaretský: „Zajisté jste ho vykázali ze dveří; on ale odešel k ostatním lidem a zmocnil se jich. Není tak kolem vás, ale je v ostatních lidech! Všude se na něho díváte. Myslíte si, že jste se povýšili, když jste ho vykázali ze svých bran? Zůstali jste tak vysoko, jak jste byli. Zdá se vám, že jste vysoko, protože jste ponížili druhé. V ponížení druhých jste se zdánlivě dostali vysoko.“

Tehdy se Esejští ulekli. V tom okamžiku, kdy je přepadla nekonečná hrůza, měli ale dojem, jako by se Ježíš Nazaretský rozplynul v mlhách a zmizel jim před očima. A potom byly jejich zraky spoutané touto mizející bytostí Ježíše Nazaretského a oni je nemohli odvrátit odtud, kam se upíraly. Tu jejich zrak padl jakoby v kosmické dálavě na obrovský úkaz; byla to jakoby nezměrně zvětšená tvář Ježíše Nazaretského, kterou měli ještě před malou chvílí před sebou. Co k nim promlouvalo z jeho rysů, to nyní promlouvalo v obrovské velikosti z této zvětšené tváře, od které nemohli odtrhnout zrak. Nemohli se odpoutat od zjevení, jehož pohled jako by se na ně upíral z velké dále. Do jejich duší se tak vnořilo něco jako výčitka, která jim na jedné straně připadala jako zasloužená, na druhé straně však jako nesnesitelná. Jako proměněný ve fátu morganu na vzdáleném nebi, tak těmto dvěma Esejským připadal obrovsky zvětšený Ježíš, a rovněž poměry, které spočívaly v oněch slovech, jim připadaly obrovsky zvětšené. Z tohoto vidění, z této tváře zazněla slova, která by se dala v německém jazyce reprodukovat asi takto: „Marnivost je vaší snahou, neboť prázdné je vaše srdce, které jste si naplnili duchem, jenž pýchu klamně ukrývá pod rouchem pokory.“

To pravila ta bytost Esejským, poté co se Zarathuštrovo Já oddělilo od tělesných schrán Ježíšových a Ježíš se stal opět tím - pouze dospělým - kým byl ve svých dvanácti letech, nyní ovšem prostoupený vším, co mohlo Zarathuštrovo Já a všechno prožité, o čem jsem vyprávěl, vnořit do tohoto zvláštního těla, do těla, které svou zvláštnost ohlásilo již tím, že záhy po svém narození vyslovovalo úžasně moudrá slova, řečí, jíž rozuměla jen matka svým citem.

To je to, co jsem vám chtěl dnes podat v jednoduchém vyprávění, které zatím dospělo k cestě, na niž se vydal Ježíš Nazaretský po svém rozhovoru s matkou, k cestě k Jordánu za Janem Křtitelem. Pozitíří bychom pak ve vyprávění pokračovali a pokusili bychom se vyklenout oblouk k tomu, co jsme se snažili pochopit jako význam mystéria na Golgotě.

Mnichov, 8. prosince 1913

GA 148